

ALENA GRICOVÁ A HANA MATUŠKOVÁ

GOTIKA

Gotika je umělecký sloh navazující na sloh románský.

Počátek má v polovině **12. století** ve Francii a trvala v Německu a střední Evropě až do počátku **16. století**.
V českých zemích nastupuje i ustupuje o něco později.

Název vznikl až v období renesance a je odvozen od názvu germánského kmene Gótů.
Označení gotika tedy znamenalo hanlivé označení pro něco primitivního, barbarského.

Zdroj: [Obrazky.seznam.cz](https://obrazky.seznam.cz)

ŘANÁ GOTIKA

Raná gotika se k nám dostala v první třetině 13. století a trvala až do začátku 14. století. Dochází stále k míšení s románským slohem. Nové prvky jsou navíc využity pouze účelově a bez návazností. Gotika k nám však přišla velmi rychle, **zasloužili se o to zejména cisterciáci z Burgundska**. Další vlivy pak přišly ze západu. Díky tomu byla naše raná gotika poměrně pestrá a často se jednalo o syntézu různých vlivů.

Jednou z nejvýznamnějších památek tohoto období je **KLÁŠTER PORTA COELI (BRÁNA NEBES) V OBCI PŘEDKLÁŠTEŘÍ U TIŠNOVA**. Klášter je příkladem míšení obou stylů. Zatímco okna a hlavní portál jsou z období románského, klenby a vnější konstrukční systém jsou již gotické.

Významné památky: Cisterciánský klášter – Osek, Anežský klášter v Praze, hrad Zvíkov, hrad Buchlov, hrad Buchlov

Obraz cisterciáků při práci z kláštera Porta Coeli

klášter Porta coeli (brána nebes)

Anežský klášter v Praze

hrad Zvíkov

hrad Buchlov

Hrad Špilberk

Vrcholná gotika

K dalšímu přelomovému vývoji gotiky **dochází za panování Lucemburků.**

S nástupem Karla IV dochází k činnosti francouzských hutí. Objevují se hvězdové a síťové klenby. Rozšiřují se síňové kostely se stejně vysokými loděmi.

Významné památky: Betlémská kaple, hrady Kost, Kašperk či Karlštejn, Staroměstská radnice v Praze

Matyáš z Arrasu se ve Francii spřátelil s Karlem IV., později spolu v Čechách spolupracovali. Matyáš se podílel na stavbě Kamenného mostu, Nového Města pražského.

A právě po jeho smrti nastupuje na scénu **Petr Parléř.**

NEJ NEJ umělec evropské vrcholné gotiky

hrad Kost

.CZ

Betlémská kaple

Staroměstská radnice v Praze

POZDNÍ GOTIKA

Období pozdní gotiky se u nás začíná projevovat v druhé polovině 14. století a největšího rozkvětu dosahuje **za vlády Vladislava II. Jagelonského**. Pozdní gotika přetrvává až do třicátých let 16. století. Představiteli pozdní gotiky jsou Benedikt Rejt či Matěj Rejsek z Prostějova.

Architektura je vznešenější, štíhlejší a odvážnější. Proměňuje se i tvarosloví a používají se tvarově složitější plaménkové kružby a kroužené klenby. Nejznámějším příkladem kroužené klenby je **Vladislavský sál na pražském hradě** (1490 – 1502), který vznikl pod vedením architekta **Benedikta Rejta**. Sál je již jakýmsi přechodem mezi pozdní gotikou a renesancí (sdružená okna, sgrafitová výzdoba vnější fasády). Na počátku 16. století se u nás začíná čím dál více uplatňovat renesance.

Významné památky: Chrám svatě Barbory v Kutné Hoře, Vladislavský sál, portál Staré radnice – Brno, kostel Nanebevzetí Panny Marie – Rožmberk nad Vltavou

Vladislav II. Jagelonský

Vladislavský sál

Chrám svaté Barbory v Kutné Hoře

portál Staré radnice – Brno

Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, foto: wikipedia commons – nojin, Zdroj Wikipedie

Opakování

Pracuj s textem. Do textu doplň vynechaná slova:

Gotika je umělecký sloh _____ na sloh _____ .

Název vznikl až v době _____ a je odvozen od názvu germánského kmene _____ .

Tři významná období gotiky jsou:

_____ gotika

_____ gotika

_____ gotika

Mezi známé stavitele v Čechách patřili Matyáš z _____, Petr _____ .

ZNAKY GOTIKY

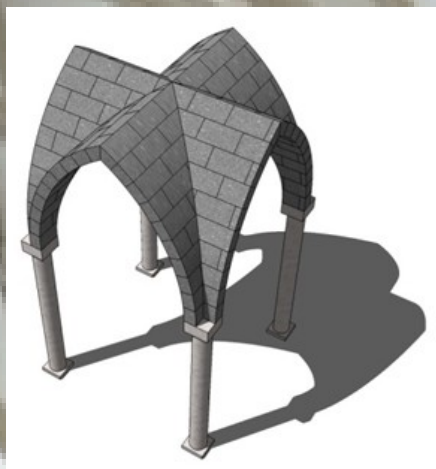
VERTIKALITA – všechny prvky vedou do výškyk Bohu

LOMENÝ OBLOUK – Důležitou součástí konstrukcí se stal lomený oblouk. Jeho největší výhodou byly menší vodorovné síly, než tomu bylo v případě klasických kružnicových oblouků. Opěrný systém pro zachycení tlaku pak mohl být mnohem štíhlejší.

GOTICKÉ KLENBY – využívali se zejména klenby s nosnými žebry, čímž došlo k odlehčení výplní a následně celé soustavy. Později byly vyvinuty další typy kleneb – hvězdová a síťová. Tam, kde podpory nestáli proti sobě, mohla být použita klenba obkročná. Pomocí obkročné klenby mohl být zaklenut prostor prakticky libovolného polygonálního tvaru. V období pozdní gotiky byly využity ještě odvážnější klenby – vějířové, kroužené a sklípkové.

Křížová klenba

Žebrová klenba

ARCHITEKTURA

Mezi nejvýznamnější typy staveb patří:

K a t e d r á l a

Nejtypičtější gotický typ stavby vůbec.

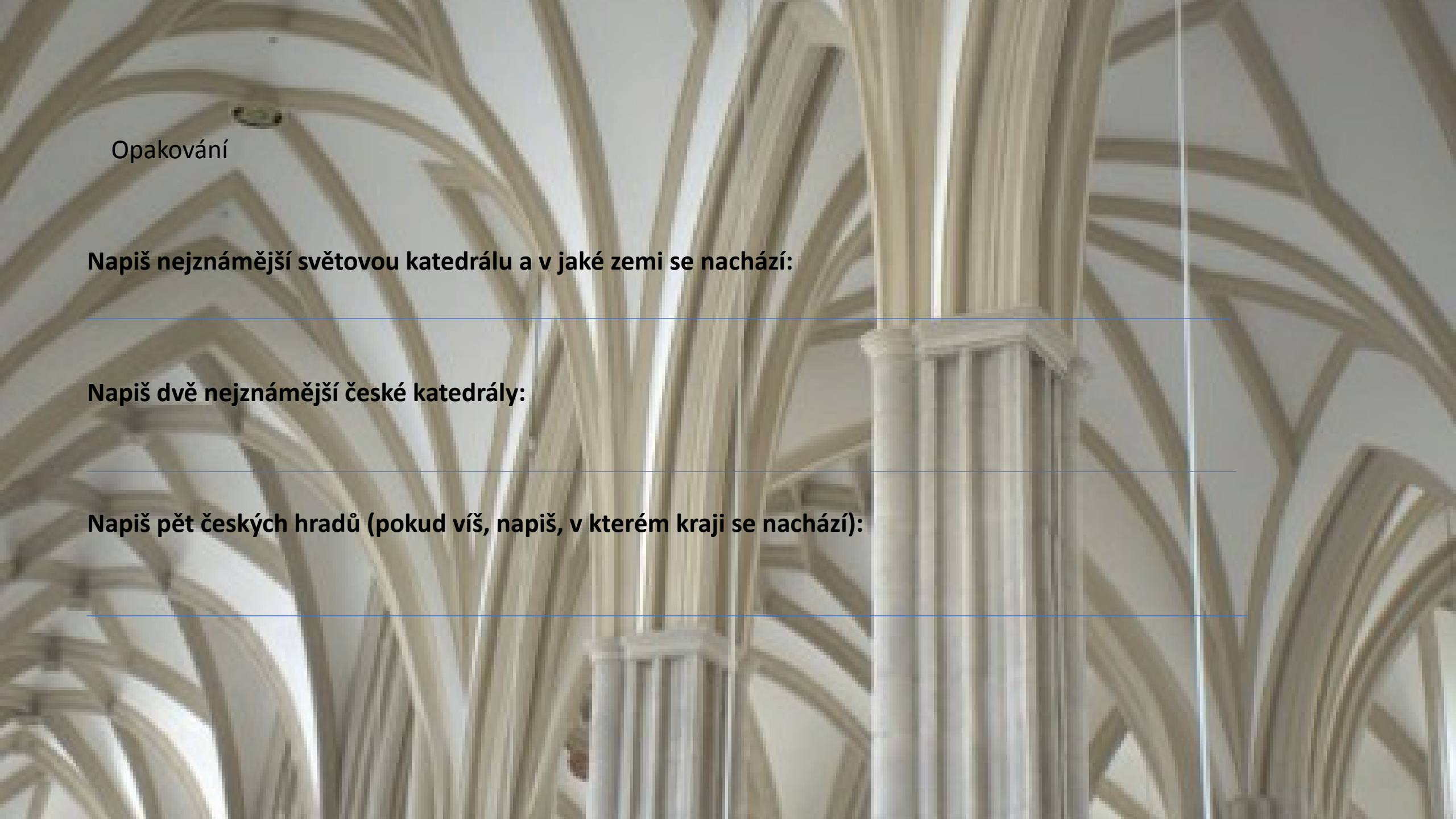
Znaky katedrál:: - troj nebo pětiodní kostel s příčnou lodí a vysokým chorem (prostor oddělená pro oltář a kněze) lemovaným mnohoúhelníkovým ochozem, do něhož ústí věnec kaplí

- bohatý vnější opěrný systém

Mezi nejznámější katedrály patří Notre – Dame v Paříži

Katedrály v Čechách: Chrám sv. Víta v Praze, katedrála sv. Barbory v Kutné Hoře,

katedrála sv. Bartoloměje v Kolíně

Opakování

Napiš nejznámější světovou katedrálu a v jaké zemi se nachází:

Napiš dvě nejznámější české katedrály:

Napiš pět českých hradů (pokud víš, napiš, v kterém kraji se nachází):

Mezi nejznámější katedrály patří Notre – Dame v Paříži

Gotická hudba:

<https://www.youtube.com/watch?v=DTuVlhYH0pU&list=PL5C45B64BB9A54650>

Zdroj Wikipedie

Halový (stejnolodní kostel) k o s t e l

typ kostela, který má všechny lodi stejně vysoké. Tyto lodě jsou odděleny štíhlými sloupy. Halový kostel umožnil nebývalé sjednocení prostoru do velkolepé síně. Halový kostel je **typický pro pozdní gotiku**. Příklad halového kostela (chrám sv. Mořice v Olomouci). Z pohledu do interiéru je zcela patrná stejná výška lodí.

Kostel sv. Mořice v Olomouci

Hrad

je symbolem středověku.. Smyslem hradu byla **ochrana určitého území a obyvatelstva před nepřáteli v době válek. Současně sloužil hrad jako správní středisko panství** (u šlechtických hradů) či státu (u královských hradů).
Nejznámější hrady v Čechách: např.: Pražský hrad, Karlštejn, Pernštejn, Kost, Bouzov, Křivoklát, Český Krumlov, Sovinec, Helfštýn, Kokořín

Hudba v období gotiky

Hudba v gotickém stylu vznikla na území Francie a zařazujeme ji do období 12.–14. stol (v Čechách 15. stol.).

Jedná se o období, kdy byly podnikány křížové výpravy do Orientu **Kontakt s Orientem se pak projevil značně i v hudbě, převážně ve složce instrumentální.**

Nové nástroje, na které se hrálo, byly hlavně **arabského původu**. Jednalo se o **alud (lauta = loutna)**, **zurna (= šalmaj - plátkový nástroj)**, dále pak různé typy **fléten, bicích a strunných nástrojů**. Oblíbená byla například **daidra (= tamburína s plíšky)**, **rybebky (= housle)**, **rebce (= housličky)** a **al rebab (= arabské housličky které jsou potaženy kůží)**

The image shows the interior of a Gothic cathedral, characterized by its high, vaulted ceiling and flying buttresses. The architecture is made of light-colored stone, and the perspective is looking upwards, emphasizing the height and verticality of the structure. A prominent column with a decorative capital is visible on the right side. The overall atmosphere is one of grandeur and historical significance.

Opakování

Vypiš alespoň čtyři dobové hudební nástroje:
